

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

ХЕРСОНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра економіки

О7837

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора з
навчальної роботи

к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ

Economic theory and economy of Ukraine

рівень вищої освіти   *перший (бакалаврський)*

тип дисципліни   *обов'язкова*

мова викладання   *українська*

Херсон – 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань – 15 «Автоматизація та приладобудування», спеціальності – 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», освітньо-професійної програми – «Автоматизоване управління технологічними об'єктами та комплексами».

«15» листопада 2023 року. – 22 с.

Розробник: Ломоносова О. Е. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки; Ломоносов Д. А. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України» узгоджено з гарантом освітньо-професійної програми.

Гарант освітньо-професійної програми «Автоматизоване управління технологічними об'єктами та комплексами»

к.т.н., доц. В. А. Надточій

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України» розглянуто на засіданні кафедри економіки.

Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р.

В.о. завідувача кафедри А.В. Руснак

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України» розглянуто методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 4 від «16» листопада 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета навчальної дисципліни	6
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	14
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	14
8. Критерії оцінювання результатів навчання	17
9. Засоби навчання	18
10. Рекомендовані джерела інформації	18
Додаток	20

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна «Економічна теорія та економіка України» належить до обов'язкових дисциплін циклу загальної підготовки, складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Дисципліна спрямована на вивчення здобувачами основ економічних знань, формування у них критичного економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вміння приймати обґрунтовані рішення в процесі аналізу економічних аспектів, явищ та процесів, визначення ефективності використання обмежених ресурсів виробництва задля задоволення безмежних потреб суспільства.

Дисципліна «Економічна теорія та економіка України» забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до вивчення навчальних дисциплін: «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг», «Організація виробництва».

Ключові слова: виробництво, ресурси, споживання, економічні потреби, економічні інтереси, економічна система, власність, товар, вартість, ціна, гроші, інфляція, капітал, праця, робоча сила, заробітна плата, держава, підприємництво, ринок, попит, пропозиція, конкуренція, прибуток, витрати виробництва, суспільний продукт, національний дохід, економічне зростання, економічні цикли, зайнятість, безробіття, світове господарство, глобальні проблеми.

Abstract

The educational discipline «Economic theory and the economy of Ukraine» belongs to the mandatory disciplines of the cycle of general training, compiled in accordance with the educational and professional training program for applicants of the first (bachelor's) level of higher education.

The discipline is aimed at students studying the basics of economic knowledge, forming in them critical economic thinking and economic culture, teaching them basic methods of knowledge and analysis of economic processes, the ability to make informed decisions in the process of analyzing economic aspects, phenomena and processes, determining the effectiveness of using limited production resources for meeting the unlimited needs of society.

The discipline «Economic theory and the economy of Ukraine» provides training for students of higher education to study the academic disciplines: «Economics of the enterprise», «Management», «Marketing», «Production organization».

Key words: production, resources, consumption, economic needs, economic interests, economic system, property, goods, value, price, money, inflation, capital, labor, workforce, wages, state, entrepreneurship, market, demand, supply, competition, profit, production costs, social product, national income, economic growth, economic cycles, employment, unemployment, world economy, global problems.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 15 «Автоматизація та приладобудування» Спеціальність: 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	Обов'язкова	
Модулів – 2			
Змістових модулів – 2			
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Освітня програма: «Автоматизоване управління технологічними об'єктами та комплексами»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин - 120		2-й	2-й
Електронний адрес на сайті ХННІ НУК: http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/b-automation-and-computer-integrated-technologies-b.html		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: – 4 год; самостійної роботи студента: – 4 год.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції, год.	
		30	4
		Практична робота, год.	
		15	4
		Самостійна робота, год.	
		75	112
		Види контролю:	
Екзамен	Екзамен		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України» є формування у здобувачів вищої освіти відповідно до освітньої програми таких компетентностей:

1) інтегральну компетентність:

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності;

2) загальні компетентності:

ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК03. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Економічна теорія та економіка України» базується на знаннях, отриманих в результаті вивчення таких дисциплін як: «Історія України та української культури», «Філософія».

4. Очікувані результати навчання

Очікувані програмні результати навчання включають:

ПР13. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПР14. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства

Тема 1. Предмет економічної теорії та методи економічного дослідження.

Зародження та розвиток економічної теорії як науки. Предмет і об'єкт економічної теорії. Розділи економічної теорії. Економічні закони та категорії економічної теорії. Функції економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальнонаукові та специфічні методи.

Джерела інформації: основна [1, с. 6-17]; [2, с. 7-15]; [3, с. 9-29]; [4, с. 20-23]; [6, с. 5-12].

Тема 2. Загальні основи та принципи ринкової економіки.

Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Закон зростання потреб. Суспільне виробництво та його структура. Фактори виробництва. Товар як економічна категорія. Економічна система, її суть і структурні елементи. Типи економічних систем. Економічний зміст і юридична форма власності. Типи, види і форми власності. Роздержавлення та приватизація власності в Україні.

Джерела інформації: основна [1, с. 18-35]; [2, с. 17-27]; [3, с. 37-79]; [4, с. 23-26]; [6, с. 19-34, 47-54].

Тема 3. Механізм функціонування ринкової економіки.

Ринок, його суть, структура та функції. Класифікація ринків. Попит і пропонування та чинники, що на них впливають. Поняття ринкової інфраструктури, її основні елементи та функції.

Джерела інформації: основна [1, с. 36-44]; [2, с. 30-43]; [3, с. 111-124]; [4, с. 32-36]; [6, с. 64-73].

Тема 4. Мікроекономіка, характерні риси, основні суб'єкти та категорії.

Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Корисність продукту, її види. Закон спадної граничної корисності. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Ринок праці. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Ринок цінних паперів як особлива форма руху капіталів. Ринок землі. Земельна рента.

Джерела інформації: основна [1, с. 45-62]; [2, с. 46-55]; [3, с. 132-148].

Тема 5. Підприємництво та підприємство.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Класифікація підприємств. Суть підприємництва та його принципи. Види підприємницької діяльності. Капітал підприємства та його кругообіг. Оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Суть і класифікація витрат виробництва. Поняття валового доходу та прибутку. Види прибутку.

Джерела інформації: основна [1, с. 63-76]; [3, с. 175-214]; [4, с. 43-46]; [6, с. 105-108].

Тема 6. Менеджмент і маркетинг фірми.

Суть менеджменту. Функції та технологія менеджменту. Основні засади керівництва та лідерства. Стили керівництва. Суть маркетингу фірми. Основні елементи та комплекс маркетингу

Джерела інформації: основна [1, с. 77-88].

Тема 7. Конкуренція та монополія в ринковій системі.

Конкуренція, її суть і функції. Види конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Цінова та нецінова конкуренція. Форми конкуренції та моделі ринків (чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, чиста монополія). Держава як регулятор конкурентних відносин. Антимонопольна політика й антимонопольне законодавство.

Джерела інформації: основна [1, с. 89-97]; [2, с. 57-68]; [3, с. 155-167]; [6, с. 84-94].

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки

Тема 8. Макроекономіка, характерні риси та показники розвитку.

Макроекономіка як наука. Практична функція макроекономіки. Об'єкт і предмет макроекономіки. Суть і види суспільного відтворення. Суспільний продукт і його форми. Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва. Показники системи національних рахунків і методи їхнього обчислення. Національне багатство, його суть і структура.

Джерела інформації: основна [1, с. 98-112]; [2, с. 83-95]; [3, с. 243-262]; [4, с. 46-50]; [6, с. 137-142].

Тема 9. Загальні закономірності макроекономічної динаміки.

Зміст і типи економічного зростання. Фактори економічного зростання. Суть і фази економічного циклу. Види економічних циклів. Причини циклічних коливань в економіці. Зайнятість і безробіття в ринковій економіці. Види безробіття. Наслідки впливу безробіття на економіку. Суть, причини та види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляційні процеси в економіці України.

Джерела інформації: основна [1, с. 113-127]; [2, с. 120-131, 159-171]; [3, с. 269-283]; [4, с. 50-57]; [6, с. 142-147, 154-162].

Тема 10. Фінансова система країни. податки та державний бюджет.

Суть фінансів і фінансової системи. Основні функції фінансів. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит і державний борг. Суть і функції податків. Податкова система, її роль в економічному, соціальному зростанні держави.

Джерела інформації: основна [1, с. 128-139]; [2, с. 147-157]; [3, с. 288-305]; [6, с. 128-129].

Тема 11. Грошово-кредитна система.

Суть і функції грошей. Грошовий обіг та його закони. Суть, форми та функції кредиту. Принципи функціонування кредиту. Кредитна система та її

структура. Функції банківської системи. Грошово-кредитна політика центрального банку.

Джерела інформації: основна [1, с. 140-153]; [2, с. 134-144]; [3, с. 312-334]; [6, с. 125-128].

Тема 12. Доходи населення та соціальна політика держави.

Поняття домогосподарства. Основні статті доходів населення. Функціонально-факторний та індивідуальний розподіл доходів населення. Прожитковий мінімум. Номінальна і реальна заробітна плата. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Соціальна політика держави й основні шляхи її реалізації. Особливості соціальної політики в Україні.

Джерела інформації: основна [1, с. 154-161]; [2, с. 71-80]; [3, с. 351-358]; [6, с. 118-125].

Тема 13. Роль держави в національній економіці.

Необхідність державного втручання в економіку. Економічні функції держави. Форми і методи державного регулювання економіки. Державний сектор економіки й державне підприємництво як засіб реалізації економічних функцій держави.

Джерела інформації: основна [1, с. 162-168]; [3, с. 252-258]; [4, с. 58-65];

Тема 14. Світове господарство.

Суть світового господарства й етапи його розвитку. Класифікація груп країн світового господарства. Міжнародний поділ праці та його форми. Міжнародна економічна інтеграція. Міжнародні інтеграційні угруповання. Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Основні глобальні проблеми сучасності. Проблеми та перспективи участі України у системі сучасного світового господарства.

Джерела інформації: основна [1, с. 169-185]; [2, с. 363-420]; [4, с. 65-69]; [6, с. 169-174].

Тема 15. Міжнародні економічні відносини, процеси та організації.

Міжнародні економічні зв'язки та їх форми. Міжнародна торгівля та її види. Зовнішньоторговельна політика держави. Протекціонізм і вільна торгівля. Сутність і форми міжнародного руху капіталу. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна трудова міграція. Міжнародне наукове співробітництво.

Джерела інформації: основна [1, с. 186-195]; [2, с. 207-225]; [3, с. 428-442]; [6, с. 174-183].

Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за змістовими модулями

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства								
Тема 1. Предмет економічної теорії та методи економічного дослідження. Зародження та розвиток економічної теорії як науки. Предмет і об'єкт економічної теорії. Розділи економічної теорії. Економічні закони та категорії економічної теорії. Функції економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальнонаукові та специфічні методи	8	2	1	5	60	2	2	56
Тема 2. Загальні основи та принципи ринкової економіки. Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Закон зростання потреб. Суспільне виробництво та його структура. Фактори виробництва. Товар як економічна категорія. Економічна система, її суть і структурні елементи. Типи економічних систем. Економічний зміст і юридична форма власності. Типи, види і форми власності. Роздержавлення та приватизація власності в Україні	8	2	1	5				
Тема 3. Механізм функціонування ринкової економіки. Ринок, його суть, структура та функції. Класифікація ринків. Попит і пропонування та чинники, що на них впливають. Поняття ринкової інфраструктури, її основні елементи та функції	8	2	1	5				
Тема 4. Мікроекономіка, характерні риси, основні суб'єкти та категорії. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Корисність продукту, її види. Закон спадної граничної корисності. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Ринок праці. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Ринок цінних паперів як особлива форма руху капіталів. Ринок землі. Земельна рента	9	2	1	6				

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 5. Підприємництво та підприємство. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Класифікація підприємств. Суть підприємництва та його принципи. Види підприємницької діяльності. Капітал підприємства та його кругообіг. Оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Суть і класифікація витрат виробництва. Поняття валового доходу та прибутку. Види прибутку	9	2	1	6				
Тема 6. Менеджмент і маркетинг фірми. Суть менеджменту. Функції та технологія менеджменту. Основні засади керівництва та лідерства. Стили керівництва. Суть маркетингу фірми. Основні елементи та комплекс маркетингу	9	2	1	6				
Тема 7. Конкуренція та монополія в ринковій системі. Конкуренція, її суть і функції. Види конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Цінова та нецінова конкуренція. Форми конкуренції та моделі ринків (чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, чиста монополія). Держава як регулятор конкурентних відносин. Антимонопольна політика й антимонопольне законодавство	9	2	1	6				
Разом за змістовим модулем 1	60	14	7	39	60	2	2	56
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки								
Тема 8. Макроекономіка, характерні риси та показники розвитку. Макроекономіка як наука. Практична функція макроекономіки. Об'єкт і предмет макроекономіки. Суть і види суспільного відтворення. Суспільний продукт і його форми. Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахунництва. Показники системи національних рахунків і методи їхнього обчислення. Національне багатство, його суть і структура	8	2	1	5	60	2	2	56
Тема 9. Загальні закономірності макроекономічної динаміки. Зміст і типи економічного зростання. Фактори економічного зростання. Суть і фази економічного циклу. Види економічних циклів. Причини циклічних коливань в економіці. Зайнятість і безробіття в ринковій економіці. Види безробіття. Наслідки впливу безробіття на економіку. Суть, причини та види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляційні процеси в економіці України	8	2	1	5				
Тема 10. Фінансова система країни. податки та державний бюджет. Суть фінансів і фінансової системи. Основні функції фінансів. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит і державний борг. Суть і функції податків. Податкова система, її роль в економічному, соціальному зростанні держави	7	2	1	4				
Тема 11. Грошово-кредитна система. Суть і функції грошей. Грошовий обіг та його закони. Суть, форми та функції кредиту. Принципи функціонування кредиту. Кредитна система та її структура. Функції банківської системи. Грошово-кредитна політика центрального банку	7	2	1	4				

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 12. Доходи населення та соціальна політика держави. Поняття домогосподарства. Основні статті доходів населення. Функціонально-факторний та індивідуальний розподіл доходів населення. Прожитковий мінімум. Номінальна і реальна заробітна плата. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Соціальна політика держави й основні шляхи її реалізації. Особливості соціальної політики в Україні	7	2	1	4				
Тема 13. Роль держави в національній економіці. Необхідність державного втручання в економіку. Економічні функції держави. Форми і методи державного регулювання економіки. Державний сектор економіки й державне підприємництво як засіб реалізації економічних функцій держави	8	2	1	5				
Тема 14. Світове господарство. Суть світового господарства й етапи його розвитку. Класифікація груп країн світового господарства. Міжнародний поділ праці та його форми. Міжнародна економічна інтеграція. Міжнародні інтеграційні угруповання. Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Основні глобальні проблеми сучасності. Проблеми та перспективи участі України у системі сучасного світового господарства	8	2	1	5				
Тема 15. Міжнародні економічні відносини, процеси та організації. Міжнародні економічні зв'язки та їх форми. Міжнародна торгівля та її види. Зовнішньоторговельна політика держави. Протекціонізм і вільна торгівля. Сутність і форми міжнародного руху капіталу. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна трудова міграція. Міжнародне наукове співробітництво	7	2	1	4				
Разом за змістовим модулем 2	60	16	8	36	60	2	2	56
Разом з дисципліни	120	30	15	75	120	4	4	112

Примітка: для студентів заочної форми навчання читаються оглядові лекції за темами модулів в обсягах відповідно до табл. 2.

Теми практичних занять

Теми практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин за формами навчання	
		Денна	Заочна
1	2	3	4
1	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	2	2
2	Тема 2. Економічна система суспільства. Відносини власності. Суспільне виробництво: фактори, результати, ефективність	2	
3	Тема 3. Ринок: суть, функції, структура. Попит та пропозиція. Рівновага ринку. Ринкова ціна і ціноутворення	2	
4	Тема 4. Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва	2	
5	Тема 5. Сутність підприємництва й умови його існування. Підприємство: сутність, основні види та умови функціонування	2	
6	Тема 6. Загальні засади менеджменту та його основні функції. Теоретичні засади маркетингу та напрями маркетингової політики фірми	2	
7	Тема 7. Конкуренція, її суть та умови існування. Закон конкуренції. Монополія: причини виникнення, суть та основні види	2	
8	Тема 8. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Типи економічних систем	2	2
9	Тема 9. Національне виробництво і відтворення. Циклічність економічного розвитку	2	
10	Тема 10. Сутність і структура фінансової системи. Організаційні основи її функціонування. Податки і податкова система	2	
11	Тема 11. Кредитна система та її структура. Монетарна політика держави	2	
12	Тема 12. Система розподілу доходів та соціальна політика	2	
13	Тема 13. Державного регулювання економіки	2	
14	Тема 14. Міжнародні економічні відносини та світове господарство	2	
15	Тема 15. Глобалізація економіки. Економічні аспекти вирішення глобальних проблем	2	
Разом		15	4

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Розподіл годин самостійної роботи за видами та формами навчання

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		
		Норматив	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Підготовка до лекційних занять	1 год. на 1 лекцію	15	2
2	Підготовка до практичних занять	1 год. на 1 заняття	7	2
3	Підготовка реферату	написання рефератів	23	48
4	Підготовка до екзамену	15-30 год. на 1 захід	30	30
5	Виконання контрольної роботи	мінімум 15 годин на 1 роботу	-	30
Разом			75	112

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

- робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;
- пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

- лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
- відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для практичних занять застосовується:

- практична робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- усні відповіді;
- написання реферату, тестування;
- контрольні роботи (для студентів заочної форми навчання);
- екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю знань

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю знань і оцінки заключного екзамену.

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок - 40 балів. Право здавати заключний екзамен дається здобувачу вищої освіти, який з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного екзамену набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль знань здобувачів реалізується у формі тестів та написання рефератів, який є результатом виконання завдань самостійної роботи. Протягом семестру він проводиться двічі після вивчення першого та другого змістових модулів дисципліни.

Семестровий підсумковий контроль знань з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення у формі проведення екзамену (усна компонента).

Виконання контрольної роботи є обов'язковою умовою для здобувачів вищої освіти, що навчаються за заочною формою. Завдання для контрольних

робіт добираються з теоретичних питань і тестів, що охоплюють зміст робочої програми навчальної дисципліни.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Тести для поточного контролю знань здобувачів обираються із загального переліку тестів за відповідними змістовими модулями.

Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії оцінювання (див. табл. 5).

Таблиця 5

Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань
здобувачів вищої освіти у формі тестування (для денної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	15	13	11	9	8	7	6	5	4	2

Реферат є одним з видів самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Економічна теорія та економіка України». Мета написання реферату є поглиблення теоретичних знань, набутих студентами в процесі вивчення дисципліни. Робота над рефератом має сприяти кращому засвоєнню студентами дисципліни та спонукає ґрунтовно вивчати спеціальні наукові видання вітчизняних і закордонних авторів.

Оцінювання реферату проводиться за 15-ти бальною шкалою (див. табл. 6).

Таблиця 6

Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання реферату
(для денної та заочної форм навчання)

Бал	Критерії оцінювання
15	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки
0	Роботу не виконано

Оцінювання контрольної роботи проводиться за 30-ти бальною шкалою (див. табл. 7).

Таблиця 7

Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання контрольної роботи (для заочної форми навчання)

Бал	Критерії оцінювання
30	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки
0	Роботу не виконано

Узагальнюючі результати поточного контролю знань здобувачів вищої освіти за модулями та формами навчання наведені у табл. 8.

Таблиця 8

Узагальнюючі результати поточного контролю знань здобувачів вищої освіти за змістовими модулями та формами навчання

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1		
Підготовка реферату	15	15
Тестування	15	-
Разом за змістовим модулем	30	15
Змістовий модуль 2		
Підготовка реферату	15	15
Тестування	15	-
Виконання контрольних робіт (передбачена 1 контрольна робота)	-	30
Разом за змістовим модулем	30	45
Всього	60	60

7.2. Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти у формі екзамену

Підсумковий контроль знань з дисципліни «Економічна теорія та економіка України» проводиться після закінчення її вивчення у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Підсумковий контроль складається з усної відповіді на 4 контрольні питання.

Критерії оцінювання усної відповіді студентів при складанні екзамену наведена у табл. 9. Максимальна сума нарахованих балів дорівнює 40.

Таблиця 9

Критерії оцінювання усної відповіді здобувачів вищої освіти при складанні екзамену (для денної та заочної форм навчання)

Бал	Критерії оцінювання
40	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його висвітлює, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
30	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його висвітлює, розкриває зміст теоретичних запитань, послуговується науковою термінологією. Проте виклад окремих питань недостатньо змістовний та аргументований, допущені окремі несуттєві неточності та незначні помилки
20	Студент загалом володіє навчальним матеріалом, висвітлює його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Допускає окремі суттєві неточності та помилки
10	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, висвітлює його фрагментарно, без обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві неточності
5	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі висвітлити зміст питань, допускаючи при цьому суттєві помилки
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінкою результатів навчання є сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру за результатами поточного контролю, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, отриманих ним при складанні екзамену.

У табл. 10 представлений розподіл балів, нарахованих студентам в результаті оцінювання їх освітньої діяльності.

Схема оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти
(для денної та заочної форм навчання)

№ змістового модуля	Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Підготовка реферату	15	Підготовка реферату	15
	Тестування	15	Тестування	-
ЗМ 2	Підготовка реферату	15	Підготовка реферату	15
	Тестування	15	Тестування	-
	-	-	Контрольна робота	30
Підсумковий контроль	Екзамен (усна відповідь)	40	Екзамен (усна відповідь)	40
Разом		100		100

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM CloudMeetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М. І. Колосінська, С. І. Белей, С. В. Бойда. Чернівці : Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.

2. Економічна теорія : навч. посібник для студентів спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність / за ред. С. І. Архієреєва. Харків : НТУ «ХП», 2020. 230 с.

3. Економічна теорія : підручник / В. А. Довженко та ін. ; за заг. ред. В. П. Якобчук. К. : Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.

4. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.

5. Марченко О. С. Економічна теорія : навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 131 с.

6. Пилипенко Г. М., Пилипенко Ю. І. Економічна теорія : навч. посіб. Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 196 с.

Допоміжна література

7. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 688 с.

8. Галушка З. І. Економіка: теорія і практика: підручник / З. І. Галушка, Г. М. Поченчук; М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т. – Чернівці : ЧНУ, 2020. – 232 с.

9. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.

10. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 428 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

9. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.ssmc.gov.ua/>

10. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>

11. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

12. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

13. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

14. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

15. Офіційний сайт ХФ НУК: <http://kb.nuos.edu.ua>.

16. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Розробники:

д.е.н., професор

О. Е. Ломоносова

к.е.н., доцент

Д. А. Ломоносов

Питання для підсумкового контролю знань

1. Предмет та функції економічної теорії.
2. Економічний вибір. Альтернативні витрати.
3. Метод економічної теорії. Позитивний та нормативний економічний аналіз.
4. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями.
5. Суспільне виробництво та його фактори. Сутність та види виробничих відносин.
6. Типи суспільного відтворення.
7. Власність як система соціально-економічних відносин.
8. Форми власності. Методи перетворення форм власності. Приватизація в Україні.
9. Товар та його властивості.
10. Гроші: сутність та функції. Закон грошового обігу.
11. Ринок: структура, види, функції, інфраструктура.
12. Закони попиту та пропозиції.
13. Ринкова рівновага.
14. Еластичність попиту та пропозиції за цінами.
15. Підприємництво: сутність, характеристики, види, організаційні форми.
16. Конкуренція, її функції та види.
17. Конкурентні ринкові структури: характеристика й типи. Досконала і недосконала конкуренція.
18. Монополія та її форми. Конкурентна та антимонопольна політика держави.
19. Домогосподарство: сутність та функції в ринковій економіці.
20. Загальна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності.
21. Економічна поведінка та рівновага домогосподарства як споживача.
22. Фірма в системі ринкових відносин. Теорії фірми.
23. Ресурси фірми. Капітал фірми та його види.
24. Основний і оборотний капітали: сутність та особливості обороту.
25. Зношування основного капіталу: причини та види. Амортизація.
26. Власний і запозичений капітали фірми: структура та джерела.
27. Інтелектуальний капітал фірми. Людський і соціальний капітали фірми.
28. Рівновага фірми як виробника.
29. Економічні витрати фірми. Зовнішні і внутрішні витрати.
30. Види витрат фірми. Собівартість продукції фірми та її елементи.
31. Дохід фірми, його джерела та розподіл.
42. Прибуток фірми та його види. Максимізація прибутку фірми.
33. Беззбитковість і рентабельність.
34. Основні підходи та методи ціноутворення на продукцію фірми.
35. Сутність та структура ринку праці.

36. Попит і пропозиція на ринку праці.
37. Заробітна плата та її функції. Номінальна і реальна заробітна плата.
38. Сутність та структура ринку капіталу.
39. Ринок позичкового капіталу. Попит і пропозиція. Процент як ціна капіталу.
40. Кредит як форма руху позичкового капіталу, його функції, види та роль у ринковій економіці.
41. Фондовий ринок та його структура. Види цінних паперів.
42. Інвестування та інвестиції. Види інвестицій. Дисконтування.
43. Земельні та аграрні відносини. Власність на землю.
44. Земельна рента та її види. Ціна землі.
45. Ринок землі. Попит на землю: сільськогосподарський і несільськогосподарський. Пропозиція землі.
46. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його розрахунку. Валовий національний продукт (ВНП).
47. Реальний і номінальний ВВП. Дефлятор ВВП.
48. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід: формування та використання. Особистий дохід.
49. Національне багатство.
50. Макроекономічна рівновага за моделлю «сукупний попит – сукупна пропозиція».
51. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.
52. Економічний цикл, його фази та види.
53. Кризи: причини та види.
54. Безробіття: причини, форми, наслідки. Державна політика зайнятості.
55. Інфляція, її причини та типи. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.
56. Типи та чинники економічного зростання. Темпи економічного зростання.
57. Економічна роль держави в ринковій системі.
58. Грошовий (монетарний) ринок: сутність, структура.
59. Попит на гроші, його види та чинники.
60. Пропозиція на грошовому ринку та її чинники.
61. Рівновага на грошовому ринку. Грошово-кредитна політика держави.
62. Структура та функції кредитно-банківської системи.
63. Банківська система та її рівні. Центральний банк країни та його функції.
64. Банки: організаційні форми, види, послуги. Банківські операції та прибуток.
65. Фінанси: сутність, види та функції в ринковій економіці.
66. Державний бюджет та його функції. Доходи, видатки та витрати державного бюджету.
67. Податкова система та її складові. Сутність, функції та види податків.

68. Державний борг: причини виникнення, види та наслідки. Управління державним боргом.
69. Сутність, структура та тенденції розвитку міжнародної економіки.
70. Головні форми міжнародних економічних відносин.
71. Міжнародна торгівля. Політика міжнародної торгівлі.
72. Міжнародний рух капіталів: сутність, причини, наслідки.
73. Міжнародна трудова міграція.
74. Міжнародні валютні відносини. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс.
75. Міжнародний бізнес, його моделі та організаційні форми.
76. Основні форми міжнародної економічної інтеграції.
77. Інтеграційні процеси та угруповання у сучасній міжнародній економіці: сутність, характерні риси.
78. Напрями та форми євроінтеграції економіки України.
79. Економічна глобалізація: сутність, соціально економічні умови, фактори, суперечності.
80. Форми та рівні економічної глобалізації. Глобальна економіка. Україна в глобальній економіці.